

2004

118-62

2584

492.7 - 3 = 491.99 +
491.55 - 3 = 491.99

Պր. նոսան սղ տեմ 1838 սենեօինտե ստամբու օլան
պեշ տեհը ֆերգի (զանազանուի հինգ դարուց) նամ
քիթապտե պուլունան արապի վե ֆարսի լուղեթէրին
մե ֆհու մինի պազը լերի անկլամաղա դատըր օլամատըք
լերինտեն , օ միսլիլու լուղեթէրին թիւքընե սի եազըւ
սա՛ զայեթ խօշ օլուր իտի տեյու մաթլուպ եթաթէրի
իչին իշ պու բառարան ինչա օլունտու :

Գուտա շերիֆ փաթրիզի . Օ պարսիս Արեազան Արք
Նպիսկոպոսուն եմրի իւղըէ :

Գուտա շերիֆ բահիպլերինտեն սապրգ ըստանպօլ
փաթրիզի ետիլնեկի Պօղոս Նպիսկոպոսուն եհտի իլէ :

1844 ❖❖❖ ❖❖❖

Գուտա շերիֆտե Սար եազուպ Սանասթրոնտա :

38-2013

Ը

Աշատի աղ . զէմբին պիր ուճ ւնտան օ պիր ու ճու
 նա տեկին . մինչ ՚ի ծագս երկեծ :

աղ տեմ . իլերի . էմբել . յառաջ :

աղա . կեօլտեկին էճղալէլի . Նիճէ . բի էլ . պաղ .
 կ'օղ . գուլաղ . բէզա սայնրէրի . Վայուի . անդալէ
 մարմնոյ :

աղսոյ . սիյասէթ . սրղ շնթը . տաւաղամբ .
 աղխմ . պիւլիւք . մեծ :

աղիմէթ . կիթմէք . կեօջ էթմէք . գնալ . չու առեւէ
 աթիք . էսկի . Տին :

ալաննն . ալեքեար . էլեկարէ . Տրոպարակա . յայտնի .
 ալեթի հարոյ . սիւսհ . պատեղաղմական գործիք :

ալէյիմ սեմն կամ ալէյիմ աղմա . եաղմու բտան սօնկ
 րա պապէն էայ շէքլինտե պուլուկտա կեօրունն
 բենկեամիղ նիչան . ծիածան . ծիածի դօտ :

ալէլիսու սուս . խուսուսալի . հաթթաքի . մանաւանդ .
 ալիլան . զայլէթ ալէ . շէրէթի վէ զօրու . Քծախա
 մեծագոր :

ալսղ . ալմագ . բենտինէ շէքմէք . դապուլ էթմէք .
 րնդս նեյ . աւ ինքն բարեկ :

ակեահ . տույ վէ խառիք էթմէք . Պիքլինէ պրագաղ
 վուգութ էթմէք . ՚ի միսս ձգել . անդեակ անէլ :

ահաի աթիք . թէպրատ . Տին կոսկարան :

ահաի ճէտիտ . եկնի ահտ . նոր կոսկարան :

ահքեամ . էմր , հիւքմ . հրաման ,
ամնատէ . թէտարիգտէ , հաղբ , թէթիքտէ . 'ն պատ
րաստի :

ամէլի միւրսէլին . բէտուլլարլն իչիլի . գործք առաքելոց ,
այէթ . միւճիւղաթ . սքանչելիք , արուեստ ,
ան . թագիգէ , սէհէլ վագըթ . վոյրկեան , բոպէ ,
ժամանակ ,

ապի հայաթ . էօմիւր սույու . ջուք կենաց ,
ապի քէվսէր . հայաթ սույու . ջուր կենաց ,
ասան . գօլայ . դիւրին ,
ասաս . թէմէլ . հիճ :

ասիւման . սէմա , կեօք . երկինք ,
ասիւմանէ սէր շէքմէք . կեօյէ տէկին եիւքսէլմէք .
մինչև յերկինս բարձրանալ .

ասիւտէյի հալ . ըահաթ , քէտէրսիզ , սրգընթըսըզ .
հանգիստ , անխաս :

ասքէրի շահանէ . փատիշահա մախսուս օլան մէրտու
նէ վէ սէչմէ ասքէր . յատկայել լնտիր գօրք արքունական ,
ավտէթ . կէրի տեօնմէք . յետս դառնալ :

ատէթի գատիմէ . կվկէլքի ատէթ իւզրէ . լը աւաջ
նոյ սովորութեան :

ատէթի պէլտէ . շէհիրին ատէթինէ կեօրէ . լը սօգո
րութեան քօլաքին :

ատիլ . ատալէթքեար , տօղրու , սատրգ . ուղիղ , արդար ,
ատտ էթմէք . զոնն էթմէք , սայմագ . կարծեւ ,
համարեւ :

ատու էքպէր . զայէթ պիւյիք տիւշման . մեծ թշամի ,
արազ . զաթընտան օլմայուսլ սօնկրատան զուհուրաթ
էտէն . պատահմունք :

արիզ . ըաստ կէլմէք , վագի օլմագ . պատահմունք ,
դիպուած :

արղուքէչ . արղու շէքմէք , արղու էթմէք . ցանկանալ ,
արուս . կէլին . հարսն :

Գաթի ումուտ . ու մուտունու քէսմէք . յոսաբէկ
իւել :

գաթիլ . էօշտիւրիւ ճիւ . սպաննօղ :

գաթրէ . տամլա . կաթիլ :

գալիլի իման . իմանը նօգսան . իմանսղ . Թերահաւաս .

գամէր . այ . լոսին :

գայ . ֆուրթունա . ՚ըր : 4 :

գայսեր . իմֆիէրաթօր . պիւխւք փատլլաճ . Էնքնա
կալ կոյսր :

գանտէ՞ տիր . նէրէտէ տիր . ուրէ :

գասպիլէ . միլէթ . աշգ :

գասր . մէգար . գերեզման :

գալմ . միլէթ . ճէմաալմ . աշգ . Ժողովուրդ :

գատէմ . այազ . ուք :

գարիյէ . քեօյ . զիւղ :

գարիպ . եագըն . մօտ . մերձ . հուպ :

գըլամ . այաղա գալգմագ . յոտն կալ :

գըլամէ . տիրիլմէք . յարութի առնէլ :

գըլամէթ . տիրիլմէք . մահչէր կիւնիւ . յարութիւն .
օր գատաստանի :

գըլասը նէֆս . քիչի քէնտի նէֆսինէ նիճէ իսթէր
իսէ . ախէրինէ տախի էօյլէ էթմէք . րրպէս կամի ոք
անձին իւրում զնոյն տունէլ այլոց :

գըլլէ . ճիւնիւպ . լօտօս Թարափը . հարաւակողմ :

գըրաաթ . օգումագ . ը՛ Թեոնուլ :

գուլլէթի իլաճի էէմինիտէ . գուտրէթքեանի ալլա
հըն սաղ Թարափընտա . ընդ աղմ զօրուլն այ :

գուլլէթի միւթաալ . ալլահըն գուլլէթի . զօրութի
բարձրելոյն :

գուրպ . եագըն . մերձ . մօտ :

գուրա . Թալէհի նասիպ . վէճակ :

Գահթի բազմթայե իտխալ . Հիւսիւ շուռութա
 գօմագ . 'ի 'նէրոյ կարգի գնեւ :

Ե

Եկմին . սաղ թարաֆ . աշ կողմն .
 եկվիլ սեպթ . եկտինճի կիւն , ճիւմաա էրթէսի .
 շարաթ .
 եօլմիյե . հէք կիւնլիւք . օրտկան .
 եէա . էլ . տեսթ . ձեւք .
 եէտէն . արապայը չէքէն . զսոյն բարշոյ .
 եէք չէճմ . պիր կեօզլիւ . միսկանի .
 եէք տիլ . պիր իւրէք . պիր ֆիլքիւր . պիրլէքտէ .
 միսսիրա . համամիա .
 եէք տիկէրէ . պիրի օ պիրինէ . մին ցմիւան .
 եէք բէնկ . պիր բէնկ . միագոյն .
 էիւնանի . ուռում միլէթի . յունագ աղգ .
 եփուա . պու լուղէթ եահուտի լիսանընտա բու հանի
 խըզլէթ վագթի բահանանըն իւղէրինէ ալտըղը զիյ
 նէթլի գաթթան պէյանինտէ տիր . շարջաա .

Պ

Պահիպ . զահիպ օլմագ . կիթմէք . մէյլ էթմէք .
 հէտիլ .
 զաճիւր . աշիքեար . էշիեարէ . պէյան . յոյանի .
 զայիլ . կէչմէք . սնցանէլ .
 զանի . ֆրագը ամէլ իչէյէն . էլին լուղընա կէչէն .
 պուսիկ .
 զարպ . վուրմագ . հարկանէլ .
 զարպի տեսթ իլէ . ճէնկ իլէ . գուվիթ իլէ . զօռ
 իլէ . բուան զօրութեամք .

գարնան տա . օ գատար վաղըթ մապէյննտէ , օ գա
 տար զէման իջնտէ . 'ի վլջոյի այբան ժամանակի .
 զէհիրնագ . զէհիրլի . Թիւսուոր .
 զէճլէն . պիլէրէք . մախուսիյի զըտտընս հարաքէթ
 Էթմէք . զիտուէ զհակաուակն գործէլ .
 զէմմամ . զէմմ' Էտիճի , ֆասլ Էտիճի . բամբասուլ .
 զէմին . Եէր , Թօփրագ . Էրկիլ . հող .
 զէվճէ . Էրի օլան դարը . տանակին .
 զէքի . սալիհ , Թօղրու . արգար .
 զիգըլմէթ . աղըր փահայը . մեծագին .
 զիճրէթ . սըգլէթ . տագնուլ .
 զիյալէնմէք . նուրանի շէքիլ . քէսպ Էթմէք . Լուսա
 արիլ .
 զիլի զէմին . Եէրին ալթը . զէանին տակը 'ի նեքոյ Էրկիլ .
 զիլի տէսթինտէ . Էլինին վէ հիւրմիւնիւն ալթընտա' .
 'ի նեքոյ ձեռաց և իշխանութն .
 զինհար . Էպէտի , պիր կեօնէ , հիլ , ապա . ամենին .
 բնա . յ .
 զինտէ . տիրի , սաղ . կենդանի .
 զիւլում . զանն Էթմէք . կարծէլ .
 զուլումթ . գարանլըդ . խաւար .

Է

Էլ գատիմ . Էթթէտէն պերի , Էվվէլտէն պերի , մու
 գատտէմտէն , Էսկի զէմանտէն . վաղըճոյ 'ի բնուս .
 Էլզէմ . իգթիզալը , լաղըմլը . հարիաուոր .
 Էլի Էլի . պէնիմ ալահըմ , պէնիմ ալահըմ , (անիմ
 անիմ) զիրա արապի լիսանընտէ , Էլ ալահ տէմէք
 տիր . (ի) պէնիմ տէմէք տիր , լամսաբարթանի .
 պու լուղէթ արապի աւետարանտա լէմաղա սասպագ
 Թնի Էաղըլըյ տէմէք տիր քի նիլին տղադտըն պէնի .
 այսինքն ընդէթ Թօղլը զիս .
 Էլպիտէ . Էսվսպ , լիպաս . զքեսա .

Էհալիյի պէլտէ . մէմէքէթլի . քաղաքացիք .
 Էհլի շէրիաթ . հարիմ . շէրասթա վուգուֆ օլան .
 շէրասթ կէօրէն . դատար . օրէնսգէտ .
 Էճիլ . սէպէպ . սատճաւ .
 Էնասըր էրպա . Թիւրպա . սու . հէվա . աթէշ .
 չօրք տարերք .
 Էն դարիպ . եագըն վագըթտէ . ՚ի մերձ ժամանակի .
 Էնտէրուն աղասը . փատիշահըն սարայլընտա վէ խըզ
 մէթինտէ իչ տայիլիէ աղասը . ներքին սպասաւոր . Թագա
 ւորի պաշտօնեայ .
 Էնտիշէ . գասավէթ իւզրէ տիւշիւնմէք . հոգածուք
 մտածել .
 Էնիթա . ֆայտա . օգոտ .
 Էչէտաի . շէտիտ . ղայէթ չօք շիտտէթլի . Գասակագոյն .
 Էպէտի գարար . տայիմա տիր գարար իւզրէ գալմագ .
 մշտնջէնաւոր .
 Էպէտի հայաթ . Էպիտիլ Էպէտ Էօմիւր . յաւտենական
 կեննք .
 Էպլէհ . ահմագ . յիմար .
 Էասա . Թէմէլ . հիմն .
 Էսէր . Նիշին . յեշտտակ . յեշտտակտրան .
 Էսըար . սըրր . գաղանի խօրհուրդ .
 Էսսէմ . սուս օլմագ . տիլի Թութուլմագ . կուրիկ .
 Էրզանի . լայըգ . վէ նայիլ օլմագ . արժանի լինել .
 Էքլ . եհմէք . ուտել .
 Էօրիլիւ . Էօլքէլի . տաուկընըգ . բարկանալ . սպառնալ .
 Էֆլաք . ֆէլէք . կէօք . կէօյ . երկնք .

Ը

Ըգորթապ . կեօնիւլ աղասը ղայէթ տըշընթը իւզրէ
 Ֆիքիլ վէ գալպ ըսհաթսըղըղ . խոսիլ . տագնապիլ .
 Խըճահաբիլ .

Թաահուտ . սիր մասլահաթը իճրա էթմէկէ սեօղ
վէրմէք . խոստանալ յանձնառնուլ կատարել զիւ ԲՆՃ :

Թադսիմ . գըսըմ . բաժանում :

Թագսիրաթ . էքսիկէք . դապահաթ . պակասուի ,
յանցանք :

Թագվիյէթ վէրմէք . զիյատէ մէթանէթ , վէ սապիթ
էտիւպ գուվիէթ լէնտիրմէք . առաւել հաստատել և զօրա
ցուցանել :

Թադիմ . իղզէթ , իքրամ . յարէել , մեծարել :

Թալթիշ . Թաթը տիլ վէ կիւլէր իւզ իլէ մուհապ
պէթ կէօստէլմէք . քալլաբամ չ սէր ցուցանել :

Թալիպ . մէքթէպտէ իլիմ էօլրէնմէկէ եէլթէնէնլէր .
ուսումնասէրք , ուսման հետեօղք :

Թախթը շահանէ . վատիշահ Թախթը . արքայական գահ :

Թախիր . կէրի պրագմագ . յեսա Թողուլ :

Թախսիս . մախսուս . սևական :

Թահամիլ . գուհուր էտէն սրգընթը յա դաթլանա
րագ սապը էթմէք . հաբերաբար տանել զպիճէլ նեղուի :

Թահէիզը մասլահաթ . մասլահաթըն սահիհինի անկ
լամագ . իրին ճշմարտուէ տեղեկանալ :

Թահգիր . խօրլամագ . արհամարհել :

Թահդ . Թահթ . ալթ . ՚ի ներքոյ :

Թահթանի . աչաղը . ստորին :

Թահթը դատէմի . այագ պոստողը եէր . եախօտ
այագընըն ալթը . ոտանկրի տեղին :

Թահիլ . Թէմիղլէմէք . սրել :

Թահմիլ . Թաշմագ , գալտորմագ . բաւալ , կրել :

Թահթի հիւքմիլ . հեօքմիլ ալթընտէ . ՚ի ներքոյ եւ
խանութեան :

Թահվիլ . Թահիլ . հըրսլանմագ , էօլքէլէնմէք . բաբ
կանալ , զայրանալ :

Թահրիլ օլմուշ . եաղըմըշ , գրեալ :

Թահրիք . ֆիթ վերիւպ աներիննն ֆիքրինի Թաղիթ
 էտերեք պիր շէյե եելթէնտիրմէք . գրգուէլ , շարժել ,
 Թաղիք . Թարղը տիտեր , վէ պաղգու շէքիլ օլմագ .
 վտիրտուրն , պլտլուրն ,

Թաղիթ . էանըլթմագ , շաչըթմագ , պուլանտրմագ .
 սխալեցուցանել , խոտորեցուցանել , սղտորել .

Թամ . Թէքմիլ . կատարեալ :

Թայիպ . էյի , խաթրընը խօշ էթմէք . բարի , հաճել .
 Թաշ մէֆրուշի . Թաշ իլէ տեօշէլի մահալ . քարայտասկ ,
 Թասլիաթ նօմօսու . Թասլիաթըն շուռու Թու քանօնու
 վէ առեթի . բնական օրէնք .

Թասահուպ . էան չըքարագ սահապեթլիք էթմէք .
 տէրուրն ամնել , պօշուպանել .

Թասթիդը մասուլահաթ . պիր մատտեհինն սահիհինե
 վուգուր օլմագ . շմարտուր իրն վերահասու լինել .

Թաստիգ . սահիհ , սաթիթ , կերպէք . շմարիտ , հաս
 տատ .

Թարագդա . արթմագ . յաւելուլ .

Թարաֆէին . իքի Թարաֆ . երկքին կողմն .

Թարաֆկիր . պիրինե էան չըգմագ , սահապեթլիք
 էթմէք , Թարաֆ օլմագ . կողմնապահուրն .

Թարտ . գօլալամագ . հալածել .

Թեղայիտ . չողալը պրթմագ . յաւելուլ աճել .

Թեզքիյե . հիլլէսիզ վէ սօղրու օլտուղունու պէյան
 էթմէք . անխարդախ և արդար լինելը յայտնել .

Թեհհհհիւլ . էլլէնմէք . ամուսնամալ .

Թեհտիտ . էօլքե իլէ Թեհսլիհ էթմէք . սպառնալ .

Թեհախուզ . արթըգ , զիյատե . աուուել .

Թեհէսսիւս . Թեֆթիշ էթմէք . սիւալ էտիւպ անկ
 լամագ . հարցաքննութե անգեկանալ .

Թեհօրտ էթմէք . եհնիլէմէք . նորոգել .

Թեհրիմ . ճերմէ , զարար . առժել .

Թեմէքքիւն . սաքին օլմագ . բնակել .

Թեմհիլ . մի հիւրիւ . կեքեալ .

- Թէնձիս . փիս . մաւրտար . դիշն .
 Թէշէքքի . շէքվա . շիքեայէթ . տրտունջ . գանգատ .
 Թէշնի . սուսամադ . ծարախլ .
 Թէշպիհ . պենկղէմէք . նմանիլ .
 Թէպախտուր . պուհուր սուսմադ . խնկարկել .
 Թէպիր . միւժտէ իշիթմէք . աւետարանիլ .
 Թէպտիլ ու Թադիր . Թարզը օխեր , վէ պաղա շէք
 քիլ օլմագ . փոխտուի . սյլայլութի .
 Թէպտիլի ճամէ . գըլղընը Կսվապընը տէկիշիպ Թէպ
 տիլ օլմագ . ծպտեալ .
 Թէպրիգ . կեօղ այտընա միւպարէքիյէ կլիթմէք .
 շորհատօրել .
 Թէվաղիւ . ալադ կէսնիւլիւ . խոնարհ .
 Թէվապի . հիւքմ ալթընտա օլան խըզմէթքեար . Թա
 պի . Էթպայէ . հպտասկ . ծառայ .
 Թէվճիհ . պիրինին մանսուպունու . օ պիրինին իւղէ
 ընէ շէվրմէք . շէխանուի ուրուք 'ի վերայ այլու՞ գար
 ձուցանել .
 Թէվըատ . օրէնք . հին կտակարան . նծաշունջ .
 Թէտէյիւն . շերաթ քէսմէք . դատել .
 Թէտալիր . ումուրի խարիճիյէ . միւլահազա . իշ
 անկլամագ . խհեմուի . հանձարեղուի .
 Թէրտիտ . գօլալամագ . հալածել .
 Թէրքէշտար . օգ քէսէսինի Թաղթան . սիլիշտար .
 կապարձակիր .
 Թէրբիպ . պաղա պաղա նէսնէլերի պիրի պիրինէ
 գաթմագ . բաղադրել .
 Թէրբին . եաղըլանը պօղմագ . Թէճտէրտէն սիլմէք .
 զգրեան 'ի դպրութի ընջել .
 Թէրքի վէթան . ասը մէմէքէթիլի Թերք Էթմէք .
 զհոյրենի քաղաքն 'ի բայ Թողուլ .
 Թէրեալիւֆ . Թէքլիֆ . խարաճ . սալեան . հարկ .
 տուրք .
 Թէքէլիւմ . քէլամ . լագըրտը . խուկնութի .

Թեքեոսիւ . Եհմալքէ Եսեբէք շարդ օլան խըղմէԹի
կէրի պրագմագ . անհոգութի . զանցաութի .

Թեքիտ . Թեքիտի համի . Եվլէլքի սեօյլէտիլինի
Եախօտ Եմր Եթիտիկիլի Թեքրար սապլԹ Եթմէք .
զառաջին ասացիան կամ հրամայեան դարձեալ հաստատել .
Թեքրիմ . իքրամ իղզէԹ Եթմէք . յարգւլ . պատուել .
Թեթէքքիւր . տիւշիւնմէք . Վիքը Եթմէք . զմաս
ածել .

Թեթրիզ . ալըրմագ . որշէլ .

Թուլու . Թօղմագ . ծագել .

Ի

ԻգամէԹ . սաքին օլմագ . Թեմէքքիւն Եթմէք .
բնակիլ .

Իգթիտար . դուտրէԹի Երմէք . կարողանալ .

Իգպալ . Թալէհ . բախտ . իԹիպար . վէ շէրէթ
պուլմագ . յաջողութի . բաղդաւ որութի .

Իղթիրաս . կեօնիւ Եղասղ . դայէԹ սողընԹը իւղրէ
Ֆիքիթ վէ գալպ րահաԹսղըղըր . Խուլիլ . տագնայիլ .
խղճահարիլ .

Իղալ . շաշըրԹմագ . ԵանըլԹմագ . մուրեքուցանել .

Իղհար . պէյան . աշիքեար . յոյանի .

Իգտիյատ . զիյատէ . առաւել .

ԻԹա Եթմէք . վէրմէք . տալ .

ԻԹալէյի լիսան . բիւթը Եթմէք . վէ քէմսէօղ սեօյ
լէմէք . շարախօսել .

ԻԹասլ . Թագիր . աղաւ . կշտմբանք . յանդիմանութի .

ԻԹԹիթար . պիր մասլահաԹըն հադգընտա չօգլէրի
նին պիր ֆիքիրտէ օլմասը . միաբանութի .

ԻԹիրաթ . Թագրիր . վէ իգրար Եթմէք սեօյլէմէք .
խոտովանել .

Իլահի լւ մարութ . Թանըլմամըշ ալլահ . անծանթ ան .

Իլգասլ . Թարղ . շուուութ . վէ ատէԹի քիԹապէԹ .

ոճ շարագրուէ .

Ինթիփաթ . մուհապպէթ իւղըէ կեօրիւշմէք . մարդա
սիրուծիւն .

Կէհամ . ալլահըն թէհսիր , տույ , վէ պէյան էթմէսի .
ազգումն անային .

Ինթիլալ . ալէմէ ֆէնա իպրէթ օլուպ ինլալ վէրմէք .
գայթակղուի .

Իխրաճ էթմէք . չգարմագ . հանել , արտահանել ,
իհթիմալ . միւմքին , գապիլ , իմքեան . կարելի , հա-
բաւոր .

Իհթիրազ . չէքինէրէք գօրգմագ . երկնել .

Իհսան . պախլիչ , վէրկի . պարգև , տուրք .

Իհրագ . եանմագ . սյրեցումն .

Իղմազ . հաճաթը օլմամագ . զանց առնել , անհոգ լինել .

Իճապ . իգթիզա , կէրէք , լեաղըմ . հաշկաւոր , պէ-
տանի , պէտք .

Իճթինապ . սաղընմագ , գօրգմագ , չէքինմէք . Խյո-
սալ , հրածարիւլ , երկնել .

Իմթիղաճ . պիլլէնմէք , պիլը ֆիքիլ իւղըէ օլմագ .
մարանիլ .

Իմթիհան . թէճրիւպէ , փորձ .

Իմխաթու . աթլարըն իտարէսինէ մամուր օլան . ա-
խուապետ .

Ինայէթի պարի . ալլահըն մէրհամէթի վէ եարտընը
իլէ . սղորմալէն այ .

Ինգրազ . թէլէֆ . զայ , եախօտ . գուլլէթսիզ օլմագ .
տկարանալ , բնաջնջ լինել .

Ինթիխապ . սնչմէք . ընտրել .

Ինթիխապ . պիրինին հիւքիլանիւն աթընա տախիլ օլուպ
անէ թէվսպիլիք էթմէք . ը էլանալ ռոք լինել .

Ինհա . իսապիք էթմէք , պիլտիլմէք . ազդ առնել .
լմայնել .

Ինչա . եաղմագ . յօրինել .

Ինչա էթմէք . եհնիտէն եալմագ . նորոգել . շինել .

ինչայի ալէմ . արևնեանըն եարատըտըղընտա . 'ի սկզբա

ի ե ա խարհի .

ինտինտե . եանընտա , գըթընտա . առնթեք .

իլրէթ . իչկի . արեւցալի .

իպգա . տայինա պաղի գալմագ . մշտ հաստատ պահել .

իպն թէսէլիլիթ . թէսէլլա էվլատը . որդի միթարուն .

իպնուլլահ . ալլահըն էվլատը . որդի այ .

իպրամ . թէքըլի վէ զոռ էթմէք . ստիպել .

իպրանի իլգապի իւզրէ . եահուարի լիսանը ատէթի .

չառու թու վէ թարըը իւզրէ . լստ ածոյ եբրայէցոյ .

իսապէթ . տիւշէն հիստէ . պատշաճեալ և վիճակեալ

բամին .

իսթիգամէթ . տողրուլուգ . ուղղութիւն .

իսթիլիար . կիւնասընա մաղիթիթիթ պուլմագ . թեօ

պէ տէլիթէք ճէզա ճէքմէք . աղաքարել .

իսթիմա . իլիթմէք . տեւ .

իսթիրահաթ . բահաթ օլմագ . հանգստանալ .

իսլահի նէիս օլմագ . քեօթիւլիւլիւլիւ թէրք էտիւպ

էլի ամէլ իլլէմէք . թողեալ զըրիս՝ զբարիս գործել .

իսքեաթ . գալլը վէ ըիլս օլմագ . գաղուլ էթմէք .

հաճիլ . հաւանիլ . ընդունել .

իտիսալ . տախիլ վէ վասլ էթմէք . հատուցանել .

իւմէմ . փու թիլիթիթ ճէմիլիթի . ժողովուրդ՝ հե

թանտաց .

իւստիւպիւ . թարանմըն էիւմուշաք քէթէն . խծուծ

վոյ .

իիբրաղ . գալլ էտէրէք այրըմագ . 'ի բոլս մեկնել . զա

տել . որսլել .

իիբրաթ . չօգ զիյատէ . բազում .

Ի սէ կիքուն . օլմասըն . քաւ . մի լիի .

լաթիթ . թաթլ . լէլիլ . իսոյ . քաղք . անուշահամ .

ախորժեւի .

լալ . աիլի Թու Թուլմագ . պապանձէլ .
 լա շիւպհէ . շիւպհէսիլ . անկարծիք . անտարակոյս .
 լա Ֆերդ . Ֆերդսիլ . Ֆարդսիլ . անխիւր .
 լեաղիմէտեն խարիճ . իդ Թիզասընտան արշարը . աբ .
 տաբոյ քան զհարկուորն .
 լէվաղիմէ Թ . լեաղըմը մէ իդ Թիզարը օլան նէսնէլէր .
 պիտանի և հարկուոր եղէալը .

Խ

Խալիք . եարատան . սաեղծօղ .
 Խասմուլաչ . տլաչա դարը մէ զըտտ տուրմագ .
 աստուածամարտ .
 Խատէմէ . խըղմէ Թ մէ գուլուգ հաիճի . սպասաւոր .
 Խաքի վայ . գատէմ . տլագ . այաղընըն Թօհրարը .
 ոտք . ոտից հող . գարշաղար .
 Խեշալ . առլանտըրմագ . էլիլի Թմէք . սոզմուգ .
 գայ Թակզու Թի .
 Խայրիսաչ . էլիլ ամէլ իչէյեն . բարեգործ .
 Խեմիթ . գօրդու . երկիւղ .
 Խեմիթինտեն նաշի . գօրդուսուհտան . եախօտ՝ գօրդու
 սէպէ պինէ . վճ երկիւղն . աւ ահին .
 Խիթամ . սօն . նիհայէ Թ . Թէքմիլ . վերջ կատարումն .
 Խիլաիլի ինչա . եալան մէ եանկլըշ եերէ խապէր մէք .
 մէք . սուտ և սխալ ծանուցանել և ազգէլ .
 Խիւլասա . միւլե Թասարի . համառօտ .
 Խիւտա . ալաչ . ան . ինքնադոյ
 Խիւտտամ . խըղմէ Թճի . Թեմլապի . սպասաւոր . ծա .
 սայօղ .
 Խոուպ . կիւղէլ . դեղեցիկ .
 Խուպթեր . զայէ Թ կիւղէլ . յոյժ դեղեցիկ .
 Խուսըմէ Թ . խասիմ օլմագ . հակառակօւլի տոնէլ .

Կիրեան . առյուճն ճօշարագ դախայրոյ սաքըւմասը .
բղխամն ջրոյ :

Կիրիթթար . պիր մատտէնին ուղուրունա եկըթէնէրէք
գապղ օլմագ ԹուԹուլմագ . 'ի հոգաժուԹեան կրաց
ինչ լ'բանիլ :

Կիւշ . գուլագ . ախանջ .

Տ

Շագանիեթ . տօղրուլուգ . ուղրուԹի .

Տագարեթ . սիԹեմ վէ Թաղիր իշիԹմէք . աւարգիլ :

Տաղեր . սագընմագ , ջէքիմէք . զգուշանալ :

Տալիմ ճէվապ . եիւմուշագ վէ Թաթլը տիլ իւզրէ
քելամ սեօյլէմէք . բողբուրէ խօսիլ :

Տամո . շիւքը կԹմէք , մէմնուն օլմագ . գոհանալ .
շնորհակալ լինիլ , վաւաք սաւալ :

Տայաթ . էօմիւր . կեանք :

Տայաթի էպէտի . էպէտիլ էպէտ էօմիւր . յաւեանա .
կան կեանք :

Տայրեթ . հէյրան օլմագ , հէյպէԹտէ գալմագ Թա
աճիւոյ էթմէք . ապելլ զարմանալ հիանալ :

Տասարաթ . քէտեր , զիյան . վնաս :

Տասէպի իլէ . անըն իջիւն , անըն սէպէպինէ . այնը
արտագալ :

Տասէպիլ իգԹիզա . մոթլագ , հէր հալ . 'ի հաբէ :

Տասնէ . կիւզէլ , տիլպեր . գեղէցիկ :

Տարիգ . եանկըն . պրեցեալ :

Տարպէ զարպէ գատըր օլան . ճէնիլ իլէ տիլ շմանա
գարըը տուրուպ վա ըմնըա գուարեթի կրէն . գասե
բաղճօշ :

Տարեղա . որսուն կիլպի . այսպէս : սոյն օրնակ :

Տէմիլզա . պիր բէլ . կամակից :

հէվոյն նեփս . քէնտի մէրամը [ւր] է . Եւ ախորժանաց
Լւրոց :

հէր վեճհ իլէ . հէր Թարափուան . յամ կողմանէ .
հիլեթի ասլիյէ . զաթընըն շէքլի . Եւ կերպի բնակահիւն :
հիւզն . փուս , տուման , դասամիլէթ . արտմութի .
հիւանէ մալիք . կիւզէլ . գեղեցիկ :

հիւանիւ Թապիր . եագըջըզը Թարղ իւզրէ պէյան
եթմէք . գեղեցկալայել կելպիւ յայտնել ծանուցանել :

հիւանիւ Թէրթիպ . մինասիպէթլի վէ եագըջըզը
շուուութ իւզրէ Թէրթիպ եթմէք . վայլուչ և յարմար
էղանակաւ տնօրինել :

հիւանիւ նազար . Թաթը տիլ կիւլէր եիւզ իլէ հիւմ
մէթ եթմէք . քարցր ակամբ բարեբարել :

հիւանիւ վեճհ . կիւլէր եիւզ , Թաթըլըգ մուհապ
պէթ իւզրէ հարապէթ եթմէք վէ սեօլէմէք . քաղ
բարանուլ խօսլ կամ վարլ :

հիւտիւտ . սընըր . սահման :

հիւքմէթ ուլահ . ալահըն միւճիւզաթը . հրաջե ար ,
հուդուդ . էլլիկէ պէտէլ պիր քիմսէյէ հաղիգաթը
օլմագ . էլլիկ պիլմէք . զերախախ և զերաուան ճանաչել :
հուզուրի իլահի . ալահըն հուզուրու : առաջի ար :

Պ

Ղալաթ . եանկըջ . սիալ :

ղալաթի մեշհուր . եանկըջ օլտուղի աշիքեար իսէ
տէ , ճիւմլէսի գուլանըր անի . սիալ քիլն Թէ և էջի
յայանի տակախ գործածի :

ղալիպ .)

ղալիպ օլմագ .) զուլու , դուվլէթլի օլա

ղալիպէ .) ըագ ալթ եթմէք . զօրաուր

ղալիպէ իլէ .) և յալթօղ հանդիսանալ :

ղալիպէ կելմէք .)

ղալի ամէլի տէսթ . էլ իլէ եափմագարըն . առաջի

Պատտար . շուրումբեար , հիլլեպաղ , զրկօղ , խարե-
 բայ , խարդախ .
 Պուստե . դասավեթ . տրամաթի ,
 Պարուրիյեթ . բիպիլիբ . հպարտուի .

Ղ

Ղեւլ կեթմէք . քէնտինե չէքմէք . առ ինքն քարեւ .
 Չէնկետիլեր . Չէնկճի . պատերաշմուշ .
 Չէպիլի զէյթ . զէյթին տաղը . ձիթենեայ լեան .
 Չէպպար . քէնտինե կիւլէնմիշ . բիպիլեր , զօւլու-
 քէսկին . հլօր , հսկայ .
 Չէսիմ . զայիթ չօդ . յոյժ աւատ .
 Չէվր . զօւ կեթմէք , սրդընթը մէրմէք . բանդատել .
 Չէտտի կմճէտ . Չինս , սինսիլե , կճտատ , տէտե .
 աղդ , պայ , նախահառ .
 Չիղիյե . խարաճ . զլսահարկ .
 Չիղիբե . ատա . կղբե .
 Չիլտ . Ֆասլա , Չիւղ . հատոր , տետրակ .
 Չի հաննիւմա . խարթա . աշխարհացոյց .
 Չիհեթ . սէպեպ . պատճառ .
 Չիամանի . թէնե միւթալիդ . մարմնեղեն կմ մարմնաւոր .
 Չիվար . թարաֆ . կողմն .
 Չիրեան . սուլուն գայնայարադ չըգոպ սաչըլմասը .
 բղտում ջրոյ .
 Չիւզ . Չիլտ , Ֆասլա , հատոր , տետր .
 Չիւղիյեթ մագուլէսի . աղ պիլը շէյ . դոյն ինչ , սա-
 կաւ իչ .
 Չիւլիւս . օթուրմագ . նատել .
 Չիւնհա . գապահաթ . յանցանք .

Մագաուտ . քիչինին իսթէտիկի վէ տիլէտիկի նէանէ .
ննդրեալ և ցանկացեալ էր .

մալու թէ . գափուտ . լօթիկ .

մախուգ . եարատրամբ . ստեղծուած .

մախու թ . գարրամբ . խառնեալ .

մահգուն . գասավէթ . գայիլ . դէմ . դուստ . տրտ .
մաթի . տիրութի . թախծութի .

մահի . պալղ . ձուին .

մահսուպ . սայլամագ . սորոյս կէջմէք . համարել .

մահրէմ . սրրտաշ . թէքլիֆսիդ . սատրդ . վէ սէվիլու
լիւ . խորհրդական . մաերիմ . և սիլեի .

մադրուպ . կիւն պոթըսը . արեմտեան կողմ .

մադիֆիթ . գասպահաթը անօրմագ . մեղաց թողուի
գտանել .

մամիւլ . մամուլ . ումմագ . յոսալ .

մայինէթ մուայեթ . եարտըմ . արութի .

մայիլէթ . նարիագա . եէյեճէք . խտարէ օլուպ կէ
ջինեճէք մէվատ . ասրուստ . պարեն .

մանէնա . պենկղէմէք . նմանիլ .

մապուտ էթմէք . թափընմագ . պաշտել .

մարպութ . պաղլը . պաղլանմը . կապեալ .

մարութ . անղան . տենիլէն . տույուլան . անուանեալ .
ծանուցեալ . ճանաչեալ .

մաքիլէթ . թաամ . եէյեճէք . ոտեիք .

մաֆի . մաֆիճէ . եպըրդ . թէնհա . առանձին .

մեօթատ . ատէթ վէ քանօն օլան . սովորական կանոն .
մէգա . մէն օլուպ գալմագ . արգելուլ .

մէղիտ . արթմագ . զիյատէլէնմէք . օճել . բաղմանալ .

մէղլիհ . գուրպանկէահ . գուրպան սուներլաճագ .
մահալ . սեղան . զոհարան .

մէղպուր . զիքր օլուհան . վերոյեւեալ .

մէղպուրէ . զիքր օլուհան գարը . վերոյեւեալ կիւն .

38-2013

- մէջքիւր . զիբր օլունան . վերոյիշեալ ,
 մէջքիւրէ . զիբր օլունան գարը . վերոյիշեալ կին ,
 մէլէրիւթի իւրահիյ . ալլահըն փատիշահըղը . աբթա-
 յութիւնն ւոյ ,
 մէլէրիւթի սէմաւթ . կեօյլէրին փատիշահըղը .
 աբթայութին երիւից ,
 մէխուղ . գապղ օլմագ . կալեալ ,
 մէղիուր . անի օլմագ . քաւեալ լինլլ ,
 մէճճուլ . պէլլիտիղ . անորւշ ,
 մէճճանէն . միւթիթ , պէլէշ , ճապա . ճրի ,
 մէճմուի . հէփիսի , ճիւմիկսի . ամեհեքեան ,
 մէճնուհիյէթ . թութարագլը , ճինլի . դիւահար .
 մէճպուրիյէթ . նաչարընտան ճէպը օլունուպ զօս-
 լանմագ . ստիպիլ , բանալատիլ ,
 մէճտ . սալթանաթ . փաթ ,
 մէճտի բապպանի . ալլահըն մէճտի . փաթն ւոյ ,
 մէճտ ու շահանէ . փատիշահ սալթանաթը . թագաու-
 բական հանդէս ,
 մէմու . թօլմուշ . Էեալ ,
 մէմհուր . միւհիւրիւ . կիքեալ ,
 մէմուլ . ումուտ . կիւման . յոյս ,
 մէմուտիյէթ . վարիթիղ , ետյգամագ . մկրտութի .
 մէմպէր . քիւրսիւ , վազ վէրէճէք մահալ . բեմք ,
 ամպիւնն ,
 մէնգըպէ . թէմնիլ , մէսէլ , եօրնէկ . առակ ,
 մէնուտ . իհալէ օլունմուշ , մինասիպ , ճայիղ , վաճիպ ,
 ետգըղըր . պատշաճ և յանձնեցեալ ,
 մէնվալ . կեօրի , թարիգ , շաւութ . լի այնմ ,
 մէշիյէթի իւրահի , մէշիյէթի բապպանի . ալլահըն ըէյի
 վէ ըիզասը . կամք ւոյ ,
 մէշուտ . ստպիթ , թահգիգ , վէ իսպաթ օլունմուշ .
 վիայեալ ,
 մէշուր . նամտար , մէնշուր . անուանի ,
 մէշլու լիյէթ . դայլէ , վէ տաղտաղա . զբաղու թ .

մէպլաղ . աղջէ , մաւ , էջեա . գոմար գրամոց , ինք ,
ապրտք :

մէպրուք . միւ պարեքլէնախ . (օրհնեալ ցի յայտնէլ . վն զե
օրհնութիւն յայտնութի առ լուծործորեցւոյ . ՚ի մեկնութեանն
մատթեոսի . շէ . 9 .) իմտի պիւր լիմսեյե օրհնեալ
օլուսըն , եախօտ ալլահ սէնի օրհնեալ էտսին տէյու
տուա օլունտուքտա , շեօլէ անկլանըր լի ալլահ
պէյան էտսին սէնտէ՝ քէնտի լուծիւնու . կիւնահ
տէն վէ քէտէրտէն հըրիզ պիւրէ խոյրըր ալլէլ իշէ մէ
կէ գուտթէթ իհասան իտիւոյ , պու աիւնեատէ էօմիւր
պէրէքէթի , վէ ախրէթտէ էպէտի հայաթէ նայիւ
էտէ , քի ալլահըն սէնտէ նազարը օլուու ղի պէյան
պիւրէ , ՚իւմէտի օրհնութի ալմազա արպու էտիւպ .
լուծիւն պարիյե շախտէ օլալէր :

մէպին . պու լուղէթ պինա օլմուշ վէ եախըմուշ մա
նասընտա օլմազ իլէ , հանկը լուղէթէ պիթիշիւր իտէ ,
անըն իւղէրինէ պինա օլուուուպ , անըն իշին , վէ անըն
սէպէպինէ օլուուղինի պէյան էտէր . Նի՛՛՛՛՛քի մէր
համէթինէ մէպին , ինայեթինէ մէպին . վն այր , այնք
պասաաուա : վասն ողորմութե՛ն :

մէսթուր . եազըլմըշ , գրէալ :

մէսրուր . շազըզ , ուրախութի :

մէվատ . մատաթ , նիթ :

մէվուտ . թօղմուշ , ծնեալ :

մէտեին . պօրճու . պարաաուր :

մէտէտ . եարտըմ վէ իմտատ տիլէմէք . օգնութիւնն
նպատ ինդրէլ :

մէրա . հայլան օթլատաճագ մահալ . տրօտ :

մէրգումէր . եօգարտա անլլանլէր . վեբոյլէալէ :

մէրտանէ . իկիտլիւր . տիւթի :

մէքրուհ . իքրահ էտէ՛՛՛ք . ֆըսգ , վէ մուրտաթ
ֆինա . գարէլի . զազըր . պիղծ :

մէիթուհ . աչըզ . բացեալ :

մէիլէթ . իիքաթ պիւյիւք , յոյժ մեծ :

- մէք հոռմ . Քիբբ . ինացուած .
 միլիոն . օնքերէ եիւզ պին . հարիւր բիւր .
 միհնէթ . սըգընթը , տէրտ , պէլա . վիշտ . տագնապ .
 Թշուառութիւն .
 մինասիպի վէճհ իւզրէ . մինասիպինէ կեօրէ . ըստ
 պատշաճին .
 միւգթազի . իգթիզա էտէն . պիտանացու .
 միւզաքէրէ . սեօյէշմէք . խօսակցիւ .
 միւզէյէտէն . զինիէթի . տօնանմըշ . զարդարեալ .
 միւզթարիպ . Քիբրի վէ գալպի սըգընթըյա տիւշիւպ
 ալթ իւսթ օլմագ . տագնապիւ . խոզիւ .
 միւէննիտ . ինատճը . կամայաշտ . հակառակօղ .
 միւթէհայիր . Թատաճիւպ էտէրէք շաշմագ . զարմա
 նալ , հիանալ .
 միւթէզայիր շէքիւ . Թարցը ակէր շէքիւ պաշգա շէ
 բիւ . այլակերպ .
 միւթէպայիտ . կերի տուրուպ ուզազլանմագ . հեւա
 նալ , հրաժարիւ .
 միւթէտային . պօրճլու . պարտական .
 միւթէտիլ . օրթա պապէթ , բիշոյէթ էտէճէք գա
 տար . բարեխանն , ճախար .
 միւթէքէլիմ . սեօյէյիճի . էհլի քէլամ . ֆասիհիլ
 քէլամ . շարտարբան .
 միւթէքիպիր . քիպիր . հպարտ .
 միւթէֆարիգ . ֆարգ . այրը սէշի . խտրանք .
 միւրիւք . վաստիշահ . Թագաւոր .
 միւհիւմաթ . էշես . աղբըլըդ . Թագըմ . կահ , կարտի .
 միւհիւմմ էթմէտի . մուգայիէթ օլմատը . զանց արար .
 միւհիւպ . սէվիլիլիւ . սիրել .
 միւճահատէ . վագի օլան սըգիէթ . սերէնճամ . անգր .
 միւճէտտէտէն . Թէքրար եէնիտէն . վերստին , նորանս .
 միւճէրրէպ . զայէթ Թէէսիրիլի , Թէճրիւպիլի . փորձ .
 և յոյժ ազու .
 միւմին . իմանա կէլէնլէք , իման էտէնլէք . հաւատացիլք .

միւմթելի . Թօլմուչ . Լեա .

միւմթինի մելթեպէ . հեր նէ գատար քի գապիլ իսէ .
եախօտ գապիլ օլտուղի գատար . որքան հար է և կա
րէլի :

միւյիւն . եարտրմաք . տեստիկիր . օգնական և ձեւնտու .
միւնազասթ . նիզա . հակառակուի և վէճ :

միւնէզզէհ . մէսքեանտէն իտլի . ուզադ . ազատ .
ի տեղուղէ հեռի :

միւնէճճիմ . ալիմ . իմի ֆելէգէ վուգուֆ . մոգ .
աստեղաբաշի :

միւնէվվէր . նուքանի . ըլւշան . վատլադ . լուսաոր .
լուսափայլ :

միւնթաղիր . պէքլէմէք . կեօղլէմէք . սղաեւ . ալըն .
կախուլ :

միւնթեխիպ . սէշիմիչ . ընտրեալ :

միւնհարիգ . եանկըն եերի . հրայրեաց տեղի :

միւնքէսիյր . դըրըմադ . բեկանել . կատրել :

միւնքիւրի իման . տիրինի ինքեար էտէն . ուրացօղ :

միւնքիւրի ինայեթ . միւնքիւրի նիմէթ . քէնտինէ օլան
էյլիկի վէ ինայեթի ինքեար էթմէք . ընկալալ զեբաի .
տիսն ուրանալ :

միւշթադ . եէլթէնմէք . արդու էթմէք . ջանկանալ .
փափաքիլ :

միւշէրրեֆ . շէրէֆլի . վառաար :

միւղալիղէ . զայեթ չօք . յոյթ բազում :

միւղթէլա . արզու իլէ եէլթէնմէք . բաղձանօք հեռեկ :

միւղթէտի . աճէմի . համբալ :

միւսահատէ .) հաճէթի օլմայարագ էհմալլոգ

միւսամէհա .) էթմէք . կերի պրագմագ . զանց
ասնել . անհոգ լիլի :

միւսէրրահ . զայեթ սէրպէսթ . աշիքեար . համարձակ .
յայանի :

միւսթադիլ . քէնտինէ մախսուս էթմէք . տեփաննել :

միւսթէրիհ . բահաթ . հանգլաա . անդորր :

միւսթէքոյէլ . սնկրա , կէլէճէք վազըթտէ . աւ
յապոյն .

միւսլիւհլան . պարըշմագ . հաշիւ , խաշաղտնալ .

միւտտիսէլէ . գարըշմագ , ել վուրմագ . ձեռնամուխ
լնիլ .

միւտավիսէթ . տայիմա սլիր գարար իւզրէ եէլթէն
մէք . հանապազ հետեիլ .

միւտէպպիլլը . իգթիղայի մասլահաթըն խտարէսինէ
թային վէ մամուք օլան թէրթիպ սահապը . տեսուչ .
կարգադրել , յարգադրել .

միւտէվլէր . տէյիրմի . բուրշի .

միւտտէթ . վազըթ , զէման . ժամանակ . միջոց .

միւտտէյի . տավաճը . դատախազ , հայառակ .

միւքաճաթ . միւհթաճ իհթիյաճ օլարագ . ումուտ
էթմէք . կարօտիւ և աղախուիւ յուսպ .

միւքառը ալիյէ . հիւքիւմտար վէ պիլլէք քիմէանէ
նին րէյի . բարձր կաճք .

միւրթէյի . իւքսէլմէք . բարձրանալ . վերանալ .

միւրը . հօտ ալաճը , ախլսիհնտ , պալլասան . զմուս
խան ըզ հարսէ .

միւքէտտէր . քէտէրլէնմէք . վասիլ .

միւյիքրիհ . շաղ վէ իերահ . բիլիլէալ .

միւյիթահ . անախտար . բանտի .

միքրի շէրի . տէքպազըր . հիլլէ . խարգախութի .

մուսազզամ . զայթ գուվէթլի վէ իզգէթլի . յոյժ
փառաոր և զօրատը .

մուսլլատէն . եօգարտան . ՚ի բարձանց .

մուսլլամ . ուսհիպ , եօկրէտիճի . վիճարտ , ուսուցիչ .

մուսլէան . ալիքեսար , սէյան . յոյտնի .

մուսվէրէ . միւճատէլէ . վնէլ .

մուսվի . սի օլմագ . թուլեալ լնիլ .

մուգայիտ . պաղլանմը . կապեալ .

մուգատտէմ . էվլէլինտէն . յաւաջադոյն .

մուգատտէյ . ալիլ վէ շէրի . սուրբ .

մուգատափակ . տիպաճէ . յառաջտօնուի .
 մուգթաղիլի շերի . շերի միւճիւպինճէ , շերինն իգ-
 թիզասընէ կեօրէ . ըստ իրաւանց .
 մութաթարա . գօրգու վէ թէհլիբէ . վտանգ .
 մութալիթի . զըտտ . գարշը , խիլա իննա . Ըգէմ , ներհակ .
 մուհագգագ . սահիհ , կերչէք . իրաւայի .
 մուհասէպէ . հիսապ . հալե .
 մուհարէպէ . ճէնկ էթմէք . պատերտղիլ .
 մուհաիլղ . հըիլ էտ՛ճի , պէկճի . պահապան .
 մուղայիլ . զըտտ . հակասակ .
 մուսալլաթ . հիւքմիւնիւն ալթընա ալարագ ճէպրի
 զապթ հտիւպ պույուրմագ վէ սըղ ընթը վէրմէք . էշնէլ .
 նուաճէլ , բուխ հրամայել .
 մուլաիլղ . ույրուն . համաձայն .
 մուրախաաս . պիլ իրզմէթին իւլէլինէ վէքեալէ .
 թէն գայմագամ վէ միւպալիլ նուազ օլմագ . վտխա-
 նորդ . տեղտկալ , գործակալ .
 մուրուր . կէչմէք . անցանէլ .
 մուֆասսըլէն . ուզուն նո գլիյէթ իւզրէ եազմագ .
 ընգտրձակաշոյն գրէլ .

Handwritten notes in red ink:
 Կարգիւ
 ուղիղ

3

Յիւրիւճ . սէմայէ չըգմագ . յերկինս համբառնալ .

4

Հագլ . Եհրինի տեկիլմէք . վտխադրէլ .
 նազար գըլ .)
 նազար էթ .) պագ . կեօր . տէս . հայեանց .
 նազար էլլէ .)
 նազարէն . պագարագ . նայելով .
 նահէմվար . եոգըչըգսըզ . անվայելուջ .
 նամալիւմ . պէլիսիզ , պիլլնմէզ , մալիւմ տեկիլ .

նաչէրի . շէրիյէ գարըը . ընդդեմ իրուանց .
 նասէղա . լայիգ օլմամագ . սնարթան .
 նաստան . ահմագ . էպլէհ . տգէտ . յիմար .
 նասիտէ . աղ պուլունուր . կեօրիւնմէմիչ . զայիթ
 մագպուլ վէ գըլմէթլի . հազուագիւ .
 նար . աթէշ . հուր .
 նարիաք . փիս . մուրտար . անմաքուր .
 նէհիր . ըրմագ . չայ . զեօ .
 նէճաթ . խէլաս օլմագ . փեկէլ .
 նէճիս . փիս . մուրտար . պընեալ .
 նէպատաթ .) էէշիլիք . բուսականք .
 նէպատէթ .)
 նէլլալէ . եօլտա էէյէճէք . զաիիրէ . ատէլէք . ճանա .
 պարհի պաշար .
 նէտամէթ . նատիմ օլմագ . փիւշմանլըք . շըալ .
 նէֆի . սիւրեկիւն օլմագ . աքսուրէլ .
 նըլլգ . ետփուեա միւթալիգ քերէստէ . դաշ . վէ
 սայրը իգթիլգա էտէնլէք . Նիւթ .
 նըսըի . եարը . կէս .
 նիգապ . եօրթիւ . փէրտէ . ծածկոյթ . քօշ .
 նիզուլ . իմէք . էջանեւ .
 նիհայէթ իլ էմը . սօն ճէրլուպ . էնճամիւտէ . հուսկ
 ուրեմն . վերջապէս .
 նիմէթ . դասամ . կերակուր .
 նիսա . տիշէհլի . ալրէթ . կին .
 նիսլան . տիշէհլիլէք . ալրէթլէք . կանայք .
 նիւմա պուլուպ . իլէրի կիթմէք . չօղալմագ . գուլ
 վէթ քէսպ էթմէք . աճէլ . զօրանալ .
 նիւղիւլէթ . փէրլամագէրլիք . մարգարէուի .
 նիւմուսէ . մատուրա . նիշան . ըէսմ . նշան . ցուցակ .
 նիթագ . մուղայիք . զըտտ վէ գարըը . հակաակուրի .
 նուրանի . շարիգը . փարլագ . լուսաուր .
 նօժօն . նամուս . ային . թիւրէ . օրէնք .

- Շագգ . երբթլմագ . այրղմագ , իբլի փարջա օլմագ .
 պատառիլ .
 շայ . պէյան էթմէք . յայանէլ ,
 շայիստէ . նայիլ վէ լայիգ օլմագ . արթանաւորիլ ,
 շէհվէթ . ըռգա քէտէր արզու . ցանկական անտ . բըրշ
 ջախոհութիւն .
 շէմալ . փոյրագ վէ երտըղ դարափը . հիւսիսակողմ .
 շէմն . կիւնէշ . արեգակն .
 շէպիքէ . պալիգ աղը . ուռկան .
 շէրհ . մանա , թէփսիը . մէկնուի .
 շէրիը . քեօթիւ , ֆէնա , քէմ . շար . վառ .
 շէրկիւ . քեօթիւ սեօլէմէք . շարախօսուի .
 շէքք . ֆէնա իպրէթ . գայթակիլուի .
 շիքքէթ . օրթագ . զովօղ , հաշուընկեր .

- Ովսաննա . պու լուղէթ արապի լիսանընտէ զէնահատթ
 քեար ատեմի պէյան էտէր . զիրա արապչա էհլի զէն
 նահատթ . սաննապի տէնիլը . իմտի մէսիհին հագ
 գընտէ ծաղկագարգ կիւնիւ տաճարտա ովսաննա տէ
 մէլէրի իլէ , անըն եարատըճը օլտուղինի թագրիը էթ
 միլ օլտուէր . կէօյա քի էյ եարատըճը (. ք արարօղ .
 շինօղ , կերտօղ .) օ էճէլտէն անէ հասէտ էտէնլէր տա
 թըլլպ կիւճէնտիլէր .
 ուգուպէթ . գագա , պէլա , զագէպ . պատիթ , պա
 տուհաս , տանջանք .
 ումուրտիտէ . ումուր կէօրմիւշ , իշ անկլար . հնարա
 գէտ . բանագէտ .
 ուպուտիյէթ . ըրշվաթ , եախօտ քէնտի հիւքմիւ ալա
 թընտէ օլանլէրտէն սալեսան , խարճ վէ խարաճ ալա
 մագ . կտառ կամ գլխահարկ առնուլ .

Չ

Չար գործով ընկզի . երուսաղէմ էյալէ թինէ քի տեօրթ
քիմէանէ հիւքմ էտէր իտի , անէրին պիրի . շրբորգա-
պետ ,
չափըձէ . խորուշղ , չէթէճի . ասպատակ , գոշ ,

Պ

Պո եմրի պարի . ալլուհըն էմրի իլէ . հրամանաւն նոյ .
պսթասիլլ . թէմէսիկ իլէ . մարհակու .
պաթն . բահմ , դարըն . որովոյն , վար .
պոս իսմ իլ աոյ . վէլ իսին վէ բուհիլ գուտու . վիտե-
րին վէ էվլատուն վէ բու հիլ գուտուսն իսմինէ . յանուս հօր
և որդոյ և հոգոյն սրբոյ . երէք անձինք . քի արապձու
ադնուսի սէլասէ տէնիլեր . պու խուսուստէ նազար
էյլէ իչ պու բառարանըն նի հայէթինտէ տէրձ օլան
ադնուսի սէլասէ լուղէթին թասպիրինէ .
պալատէ , եօդարտու . ՚ի վեր .
պալատէ զլեր օլունան , եօդարտու նազլ օլունան .
վերոյ ճառեալ .
պալատէն . եօդարտան . ՚ի վերուստ .
պահրի միւաղզէմ . պիլիլիք տէնիլ . ոչիխանոս .
պալիս . սէպէպ . պատճառ .
պասպ . գափու . դուսն .
պասպա . սեղանըն քեօշէլէթինտէ զիլնէթ իչին օլան
թօրուղ . եղծեր սեղանոյ .
պասթ . եայմագ . տարածումն .
պասթի գատիմ . սեօհպէթին իվտիտասընը եայարագ
սեօյլէմէկէ պալամագ . յառաջարկուի .
պատէհու . անտէն սօնկրա . յետ այնորիկ .
պատի . սէպէպ . պատճառ .
բպատիլ զէման . պատէհու վադըթտէն սօնկրա , եա-
խօտ պիր վադըթտէն սօնկրա . զինի ժամանակաց .

պատի սեպահ , սապահն սեբին վէ խօշ լիւզկեարը ,
քաղաքաշո նշ հնդն առաւտու :

պարիզա . բէյն վէ լիզաշ իլէ , կամաւ և յօժարութ :
պէյան նամէ . պէյան վէ աշիքեար կալճի կազը ,
քիթապ , եախօտ ֆէրման . յայտարական զիլ՝ մասին :
կամ հրովարտակ :

պէյնիլ նաս . ինսանլորըն մապէյնինտէ . 'ի մէջ մարդկանց :

պէրգ . շինէք միսալի նուր շեօհէսի . փայլակ :
պէր թարաֆ . պիր թարաֆա տեֆ էթմէք . 'ի մի կ'ըն
ընկենու :

պէր վէճնի մալիքեանէ . մախսու սիյէ քէնտի միւլքիւ
օլմագ . յասկոյեալ ժառանգութ :

պէրը . շեօլ . անպատ :
պէրըահ . փաշլագ , նուրանի . փայլուն , պայծառ , լուս
սաւոր :

պէրէն վէ պահէն . գարատան վէ տեֆիլան . ընդ
ցամաք և ընդ ծով :

պի առեպ . ութանմաղ . անամթ :

պի իզն ալահ . ալահըն իզնի վէ էմբի իլէ . հրամա
նան աստուծոյ :

պիլ . պէրապէր , անըն իլէ . նոյաւ , ի նմա :

պիլ իթիպահ . շիւպհէյէ վարմագ . կոսկածէլ :

պիլա . (սը . սէ . -ի . սո .) նիճէ քի՝ ճանսը ,
սիլէ . կեօլէ . ումուտու . առանց . թարց . ան :

պիլա իթիպահ . շիւպհէսիղ . անկուկած :

պիլա միւճ'ւպ . հագսըղ , սեպէպսիղ , նապիլէ եհրէ .
փայրապար , առանց պատճառի :

պիլ լութֆու պարի . ալահըն լութֆու իլէ . շորհօք
աստուծոյ :

պիլ նեֆա . քէնտի . անձամբ :

պիլ խէվի . գօրգուսուզ . անլիկէլ :

պիլ զայիի հագսըն . նահագ , հագսըղ , շէրիյէ գաթ
շը . ընդգէմ իբուանց :

պիլ ճիւնհա . գուպահաթսըղ . աննղ :

պի մէջիթ . էօլլումսիւզ . առանց մահուան ,
 պի նամուս . էտէպսիզ , նամուսսուզ . անամթ . անօրէն ,
 պի նօթաբա . օրուճ թուլթմագ , պիր շէյ էէմէմէք .
 ծոմապահուի ,
 պի նիհայէթ . սօնու եօզ , նիհայէթսիզ . անվերջ ,
 պի վէլէտ . գըսըր , էվլատսըզ . ամուլ , անզուակ ,
 պիրան . պիր սաաթ , պիր թագիգէ . մէկ ժամ , մէկ
 րոպէ ,
 պիր թագրիւյ . մինասիպէթլի ֆէնտ վէ սէպէոյ , ու
 սուլ վէ սուհուլէթ իլէ մասլահաթըն գապիլինի պուլ
 մագ . հնարիւք իմն զելս իրաց գտանել ,
 պիրուս . տէրէճէտէն խարիճ , զայէթ զիյատէ .
 անդր բան զչափ , յոյժ բազում ,
 պի փերվա . փերվասըզ , գօրդ ուսուզ , սէրպէսթ .
 աներկիւղ , համարձակ ,
 պի քէտէր . քէտէրսիզ . անվաս ,
 պուղուզ . խասիմ վէ տիւշման օլմագ . առելուի ,
 պուստան գաթի նազար , պուստան մատէ . բաց յայս ,
 մանէ ,
 պուս , էօվմէք . համբոյր .

Ռ

Ռագս էթմէք . օյնայըպ հօրա թէվմէք . կաբանել .

Ս

Սանէ . կեօլկէ . հովանի :
 սալիհ . տօղրու . արդար :
 սալիպ . ջարմըի . խաչ :
 սալպ . ասըմագ . կախիլ :
 սայ . զայրէթ վէ տիգաթ էթմէք . ջանալ , հոգ տանիլ ,
 սայիր . պաշգոտ , զայրի , ախէր . այլ , ուրիշ :
 սապգաթ էթմէմիշ . սապըգ զուհուր էթմէմիշ . յառաջ

դոյն չէ պատահեալ :

սապիթ . իսպաթ էթմէք . հաստատել ,
սատագտթ .)

սատագտթ կիւզար .) հիյէսիղ , թօղրու , սատը
սատագտթ քեար .) գանէ , անխարդախ , արդրգործ :
սատըգ .)

սատարէթ . վէզիրլիք հիւքմիւ . վոխարքայուի .
սափտէրուն . թէվէքէլի , հիյէսիղ . դարզամիտ ,
միամիտ :

սեզալէք . շայիսթէ , նայիլ վէ լայիգ օլմագ . արժա
նաւորիլ :

սէլահիյէթ . հադ , տօղրուլուք . իրուունք , ճշմարտուի .
սէլէֆի . էվվէլքի , անտէն էվվէլ օլան . նախկին , յնջ
քան զայն :

սէհէր . չին սապահ , տուաւտ , արշալոյս :

սէմավաթ . կէօլէր . երկինք :

սէնա . մէտհ , մէտհ էթմէք . գողել , բարեբանել , օրհնել ,
սէպգէ . եէշիլիգ . բանջար :

սէրէնճամ . պաշտան կէչէն հալ վէ սրգլէթ . նեղուի .
անցք :

սէրիք . եաթաճագ եէր , քիրէվէթ . մահիճ :

սէրկէրտան . սէրսէմ , շաչկըն , փէրուշան . գլխակոր .
թափառական , խեղացոր :

սէրնիկիւն . ըհզալէթ պիրլէ պաշ աշաղը արթ օլմագ .
խայտառակուի նուաճիլ , գլխակոր լինիլ :

սէրվէր . դայէթ պիւլիք , ալիւլ ալա . ծայրագոյն , և
յոյժ գեւազանց :

սէրքէշ . պաշ չէքիճի . իդաաթսրղ . անհնազանդ .
սէֆինէ . կէմի . նու :

սըրատթ .) թէհէսիր էթմէք , պու :

սիրայէթ .) լաշմագ . թափանցիլ :

սիճիլաթ . սիճիլ քիւթիւկիւ . սիճիլ տէֆիթէրի .
յիշատակարան :

սինակօկա . խավքա , սինօվա . ժողովարան հրէից :

սիւլիւս . իւջիւնաճիւ . երբորդ *
 սութուի . տամ . տանիք .
 սույուտ . իւքսիւլէք . եօդարը չըզմագ . վեր կլանել :

Վ

Վարդաա . պիլի . կէրչէք . սահիհ . արդարե .
 վազի կթմէք . գօմագ . դնել .
 վալիտէ ուլուհ . հաղրէթի մերիյեմ . անամայր .
 վաճիպէյի զիմմէթ . քիշիյէ մոխսուս օլան իգ թիզայը
 խըզմէթի իճրա կթմէք . ՚ի վերայ ուրուք հարկ եղեալ
 գործն կատարել .
 վայիզ . ճէմասթա վազ վերէն . քարովլ .
 վասաթ . օրթա . Ե մշ .
 վասիթէ . մապէյինճի . եարտըմճը . միջնորդ . օգնական .
 վարիս . մէրասաճլ . ժառանգ .
 վաիիրէթ . չօդ . առաս .
 վթանը ասլիյէ . քիշինին ասը մէմլէքէթի . հայրենիք .
 վիլիի նիմէթ . էլլիիլ . տօսթլոք . եարտըմ վէ հիւմ
 մէթ էտէն . բարերար . բարեկամ . երախտաւոր . օգնական .
 վէճս . սանճը . խոստուկ . իթ .
 վէպալ . կիւնահ . քէտեր . մելք . յանցանք . վաս .
 վէտալէշմէք . ալլահա սըմարլատըզ . գալ սարլըճաղ
 իլէ տէմէք . տալ հրաժարական ոլոյն .
 վէֆաթ . էօլմէք . մեանիլ .
 վիրասէթ . մէրաս ալմագ . ժառանգել .
 վիրուտ կթմէք . կէլմէք . եթթիլմէք . գալ հասանել .

Տ

Տագգ պապ . գափույու գազմագ . բայնել զդուռն .
 տաղի տերուն . իւրէկի տաղանարագ աճլու պ եարա
 լանմագ . սիրտն կսկծագին ցաւօք վերաւորիլ .
 տարի սիւլէյման . սօղոմնուն թէհլիզի . եախօտ ալ

լուսու . սրահ սողունի .

տէլլալէթ . նիշան . ցուցու . նշան .

տէմ . գան . արեւն .

տէմի զէքի . սալիհ վէ կիւնահ սրղ ատամ գանը .
արեւն արդար .

տէսթ . էլ . ձեւք .

տէստիկիր . էլ թու թմադ , ետր տրմ էթ մէք . ձեւըն .
տու , օգնական .

տէլում . տայիմա , սկիր դարար . յախանական .

տէր սգ սպ . սաաթինձէ , հէմէն , անիտէ . էսկոյն .
նոյն ժամայն .

տէրամուսր . զսիիրեյի ամուսրա դումադ . շտեմարան էլ .

տէր զինձիլ . զինձիր իլէ ողղումադ . շլթոյէք կապէլ .

տէր խաթըր . իլէք էթմէք . լեալի մաս .

տէր հալ . թէղէլտէն , անիտէ . աւժամայն , էսկոյն .

տէրձ . եաղմադ . քրէլ .

տէրուն . իջ թարաթ . ներքին կողմ .

տէրքեար . աշիքեար վէ ամէլիլէ մու թլադ իճրա օլ .
մադ . ժամանէլ յամբակ գործոյն .

տէր քէնար . քէնարընա եաղմադ . 'ի յուսանցն գրէլ .

տէրիթէն .) գաջ տէրիա , թէքըրար ողէ թէքըրար .

տէրիթ իլէ .) կրկին և կրկին .

տիլ շիքէսթ . գալուի գըրըմադ . սրտակոտոր լինէլ .

տիկէր . պաշգա . զարի , ախեր . այլ , ուրէլ .

տիկէր կէօն մանասը . տիկեր սուրէթ վէ ըու միգ իլէ
Ֆիքրիլի անկլաթմադ . այլաբանական ոձ .

տիհան . աղըղ . բերան .

տիրիղ . մէն էթմէք , էսիրիկէմէք , կէրի ոլրագ մադ . է
արդէլու .

տիւ չար . ըասթ կէլմէք . դատահէլ .

տիւրր . ինձի . մարգարիտ .

տիւրրի եէքթա . զայիթ մէնչուր մանկնտի վէ ազրանը
եօգ պիր թանէ ինձի . միտի աննման մարգարիտ .

տու խուլ . տու խիլ շլմադ , էէթ շլմէք . հասանել մտանէլ .

Handwritten notes in Armenian script, including the word 'Երկար' (Long) and other illegible characters.

Բ

Բ ա հ ի . եօլճու . ճանապարհորդ .
 քահնայ . խօճա . հօկրէտիճի . վարդապետ . սուուցիլ .
 քահնիւմա . եօլ կեօստէրիճի . գըլաղուզ . աւաջնորդ .
 քահի . եագըջըր . մինասիպ . պատշաճ . վայելուչ .
 քատէթ . կեօնիւլ . կա՛ք .
 քէյ . քիզա . գայիլ օլմագ . կա՛ք .
 քէյիտի ճէմաէթ . ճէմաէթ պաչք . Ժողովրդապետ .
 քէյիսիլ . քիւթթապ . քեաթիպլէրին պիւլիւկիւ . թէֆ .
 տէրտար . դպրապետ .
 քէնկեամիզ . կեօնակեօն քէնկ . գոյն զգոյն .
 քէսիտէ . եէթիշտիթմէք . թէքթիլ էթմէք . հասուցա .
 նէլ . կատարէլ .
 քէվանէ օլմագ . եօլճու օլմագ . ճանապարհորդ լինիլ .
 քէտա էթմէք . գօլմագ . հիւմմէթինք գալտորուպ
 էիւզ չէվիթմէք . մերթէլ . արհամարհել . անարգել .
 քէֆ . գալտորմագ . բաւալ .
 քիայէթ . իզգէթ վէ իքրամ էտիւպ խաթըր սայմագ .
 մեծարանք . պատիւ . մարգասիբուի
 քիզայի հագ . ալլահըն էմրի . կա՛ք այ .
 քու . եիւզ . էրես .
 քուզ . կիւն . օր .
 քուհ . ճան . հոգի .
 քուհանի . ճանա միւթալիզ . հոգևոր .
 քուհ իլ գուտա . ազիզ ճան . հոգի նք .
 քուհուլահ . ալլահըն քուհու . հոգի այ .
 քույի զէմին . եէք էիւզիւ . էրես էրիբի .
 քուպար . պիբի պիբինէ չաղըջտորմագ . բաղդաաւել .
 քուսուլ . ատէթ . սովորութի .

Փայլմալ . այադ ալթընա ալմադ . ոտնախոխ սունել ,
 փէնտ . նասահաթ , էօկիւտ . խրատ ,
 փէնտ նամէ . էօկիւտ վէնասահաթ . քիթատը . մատնն
 խրատական , կամ խրատական բանք ,
 փէտէրուլաս . հազրէթի աթա ալլաս . հայր ան ,
 փիւր . տօլու , ջօգ , պիւթիւն . բազում . լն ,
 փիւր զիյա . դայէթ զէննէթլէնմիլ վէ տօնանմը . յ՛յ՛՛
 զարգարեալ :

Ք

Քեայինաթ . վարլոգ , մախլուգ . ստեղծուած .
 քէլամուլաս . ալասըն էվլատը նութգու . բանն անթ
 քէլ էվիլէ . էվիլէքի կիպի . երեւ զառաջին ,
 քէլիմէ . քէլամ , սեօղ . խօսք , բան ,
 քէմալէթ . թէքմիլ օլմագ . կատարելութի .
 քէմալի հիւան . թէքմիլ կիւզէլլը , վէ թէքմիլ էա
 գըշքըլ օլմագ . կատարեալ գեղնչիւն և վայելոթի .
 քէմալի մէրթէպի . պի գուսուր վէ թէքմիլ տէրէճէ .
 կատարեալ աստիճան :
 քէմալի սապրգ . էվիլէքի կիպի . որպէս յառաջն .
 քէպիր . պիւլիւք . մեծ .
 քէսիր . գըրըմագ . բեկանիլ .
 քէսպ . էտինմէք , գազանմագ . ստանալ .
 քէսրէթի քիթապէթ . ջօգ օգումուլլոք . բազում
 զարութիւնք :
 քէրէթին օփէլէթին . պու լուղէթ էահուաթի լիսա
 նըտէ փատիլահըն հըրիս էթմէկէ մասսուս օլան սէջմէ
 ապրէր պէյաննտէ տիր . յատկացեալ ընտիր զօրք աբու
 նական :
 քէօրիկը . տէնիզին պիր պուճաղը , քէօէսի . խոր
 ծովու :

քիւթպ . եազմագ . գրել .
 քիւչատ .) աչքմագ . բացեալ լինիլ .
 քիւչատէ .)
 քիւչատ վերմէղ . գազմադէ ըո : խսէթ վէ եօլ վերմէղ .
 վսխատան և ազատուէ տեղի շտուլ .
 քիւրէյի զէմին . քիւրէյի արզ . երկրագունտ .

Օ

Օ անէ տէկին . օ վագթէ , օ ղէմանէ գատար , մինչ
 ցայնժամ , մինչ ցայն կէտ .
 օլուճագ . օլուճագ . օլտուղինտէ . ՚ի հասեալ լինին .
 օլ պապտէ . օ վագրթ , օլ տէմ . յայնժամ :

Ֆ

Ֆաղիկէթ . զիյատէ խայրըլ ամէլ իչէմէք . անքինուլի .
 ֆաղի ամէլ . ալահա մագպուլ վէ խայրըլ ամէլ .
 առաքինութի .
 ֆախիր . զայէթ աղիմ , ալիւլալա , իղգէթլի , միւշէր .
 րէֆ մէճա . յոյժ վսուտոր և գերաղանց , պատուական ,
 գերապատիւ .
 ֆայիտամէնտ . ֆայտա պուլմագ . օգտիլ , շահիլ .
 ֆասիգ . կիւնահքեար , քեօթիւ . մեղաոր , շար .
 ֆասիհի . քէլամ . էհլի քէլամ , էլիսազլ տիւղկիւն .
 Ճարտարտիստ .
 ֆէթուհաթ . տիւշմանը ֆէթհ վէ ալթ էթմէք .
 յալթութիւն .
 ֆէլաքէթ . քէմլիք , սէրիլիք , պէլա . շարիք , թշուա
 ութիւնք .
 ֆէլի իլահի . ալահըն գուտրէթի վէ ամէլի . գործք
 ատուծոյ .
 ֆէլի միւխթար . աղլը երիպ իչէտիկի ամէլին էլի .
 եախօտ ֆէնա օլտուղինի ֆէրգ էթմէկէ գատոր օլան .

խելահաս, չափահաս :

- Ֆէյլի շէրիր . քէօթիւ ամէլի . շարագործ :
- Ֆէսատ . վէրկէլէյէ քէմլիկէ սէպէսլ օլթարագ թիւ ըլիւ
 Ֆէնալըք էթմէք . բաղձօրինակ շարուրք և արմուկ :
- Ֆէտա . հէտիյէ վէ գուրպան էթմէք . զոհէլ :
- Ֆէրգ . այրումագ . զանազանէլ , որոշէլ :
- Ֆէրզանէ . Ֆիրասէթլի , սլիմ . գիտուն , էմաստուն :
- Ֆէրեատ . շամաթա . աղաղակ :
- Ֆըսգ . քէօթիւ լիւք . Ֆէնալըք , սիւլիւք կիւնահ .
 մէծ անօրէնութի :
- Ֆի ամմա . վէ լաքին . բայց սակայն :
- Ֆիզուլի . հագսըզ , ճէպրի , զօւ իլէ . բանութիւն ք
 անիրաւութիւն :
- Ֆիլհագիգա .) պէլի . արգարև :
- Ֆիլվագի .)
- Ֆիզան . շամաթա , Ֆէրեատ էթմէք . ազաղակ , ողբ ք
- Ֆիդար . գաջմագ , վախշ'ը :
- Ֆիրուխտ էթմէք . սաթմագ . վաճառէլ :
- Ֆոլգանի . էվլին իւսթ գաթը , վերնատուն ք

Օգտը որդեկանը վէ իլմիրտէ ինկիլիզ Թերճիմանը
գեղամեան մարգար զարարիս խօճենց նամինստէ արևմ
քիմէսնէ :

Ահսիճ Էֆէնտիմիլին 1780 սէնէսինտէ , յունիս Բ
պէյոլըուտա աղաճ արթը տէնիլէն մահալտէ օԹուր
մուշ օլուպ , (քի օրասը սէկէահաթ մահալի օլմաղ
իլէ , չօգլէրի տախի էլլէնմէք իջիւն անտէ քիմի տամա
քիմի մանկալա օյնար .) օ վագըթ անատօլու գաղի
սարքերի Էֆէնտի տախի Թէպտիլի ճամէ կէլիւ օրոյս .
վէ անըն քիմ օլտուղինի Թանըյամատըգլէրիտէն . պիւր
քիմանէ իզգէթ պիլրիէ հարարէթ Էթմէյիւպ ֆէգաթ
մէգքիւր մարգար Թասաղիմ վէ իզղէթ սուրէթի կէօս
Թերիւր : պու պապտէ ըաղպէթիւ Էֆէնտի զայթ
խօյանմաղ իլէ , անի չաղըրուպ վէ Էանընտէ օԹուր
տուպ , մէմլէքէթինի միլէթինի քիմ վէ նէ իրըլմէթ
տէ օլտուղինի սիւալ Էտէրէք , վաֆիր սեօհպէթտէն
սօնկրա՝ տէր քի , սիզ իսամիլիէր՝ ազնումի սէլասէլու
ղէթի իլէ նէ պէյան Էթմէք իսթէրսինիլ , օ տախի
գուլունուն գուտրէթի էրմէղ տէյու Էօլը Էտէր :
ֆիլամմա տէֆաթէն մաթլուպ Էտիւպ՝ տէր քի , չօգ
լէրինէ սիւալ Էթտիմ , պէնի գանտըրամատըէր . տի
լէրիմ քի՝ գուտրէթինէ կէօրէ միւշքիւլիմի հալլ Էտէ
սին . զիրա սէն քի պիզիմ լիսանըմըզ պու գատար
Էօկրէնմիլսին , ինանմամ քի՝ տինինէ միւթալիգ օլան
մէվատը պիլմէյէսին : օլ տէմ մէգքիւր մարգար ճէ
վապ Էտէր քի՝ մալիւմի տէվլէթ տիր՝ քի ճէմլիլ
մալուգաթ վէ քէաինաթ իւչ ճինսէ ատտ օլունուր
(1) . Էանի մատէնի , նէպաթի վէ հայլանի (2) . պոււն
լար միւհթաճ վէ մաղհար տըրլէր իւչ աղիմ գուլվէ
Թէ , քի անլէր վարըգ՝ հիսս՝ Էաթօտ իլմ , վէ ըիզա

(1) քի որ համայն եղեւոյք և գոյուլք յերիս սեւս վերածին .
(2) քի հանքային՝ բուսական և շնչօտը :

տարրեր (3) : վե էլինտէ Էնթիյէ գուԹուսու օլմաղ
 իւէ , տէր քի սիւալ էտէրիմ , պու մատէնիտէ վար
 լըդ վար մը . Ճէվապ էտէր քի պէլի . Տիսս վէ ըրզա
 վար մը պուստէ , Ճէվապ էտէր քի Եօդ տըր . վէ
 անտէ պիր աղաճ օլուպ տէր քի , պու շէճէրտէ վար
 լըդ վէ Տիսս վար մը . Ճէվապ էտէր քի պէլի . Թէք
 ըար սիւալ էտէր քի ըրզա վար մը պուստէ , Ճէվապ
 էտէր քի Եօդ . վէ Եէնէ սիւալ էտիւպ տէր քի ,
 Հայվանիտէ պախուսուս ինսանտէ քի Ճիւմէ մախ
 լուգ օլան Հայվանաթըն քեամիլի տիր , վարլըգ՝ Տիսս
 վէ ըրզա մէվճուտ վար մը , Ճէվապ էտէր քի պէլի .
 իմտի աշիքեար կէօրիւնիւր պուսպարտէն քի պիր զայ
 ըի շէյ տիր վարլըգ , զայըը շ'յ տիր Տիսս , վէ զայըը
 շէյ տիր ըրզա . հաթթա վարլըգ՝ Տիսս վէ ըրզա տե
 կիլ տիր . Տիսս վարլըգ վէ ըրզա տեկիլ տիր . քէզա
 լիքէ ըրզա վարլըգ վէ Տիսս տեկիլ տիր , ամմա իւչ
 գուվէթի միւթիքրիգէ տիրէր (1) . քի ահէտիյէթ
 իւզրէ՝ ըուհը վահիտը ինսանտէ մէվճուտ տրրէր (2) .
 քի պիր ըուհ տըր , տեկիլ քի իւչ (3) . լաքին իւչ միւ
 Թէդայիր գուվէթ վար քէնտիւ վահէտիյէթիստէ
 պիլա Թէթիլիգէ (4) : իմտի հադթաալա հազրէթլէ
 ընին վահտանիյէթիստէ պու իւչ գուվէթի միւթիք
 ըրիգէ (5) , շէնտան Թէգէյիւա իւզրէ Թէքմիլէն մէվ
 ճուտ տըր (6) , քի պիր լա Եէզալ ու լէմ Եէգէլ վար

-
- (3) և նք անքին կարտ և Էնթակոյք Էն Երից մեծի զօրուէց և որք են գոյուի , զգացուսն , կամ գիտուի , և կամք :
 - (1) այլ չէ յատկացեալ կամ զանազանեալ զօրուիք Էն :
 - (2) որք միաւորուի ՚ի միում հոգւոջ մարդոյ Էն լըուի :
 - (3) որ մի հոգի է՝ և ո՛չ երեք , (4) բայց չէ զանազանեալ զօրուիք գոն յԷրում միուի անբաժանելոյն , (5) արդ ՚ի միութեամբն արձրելոյն այ՛ սոյն զանազանեալ չէ զօրուիք :
 - (6) որ քանիցս առաւել կատարելութիւն Էն :

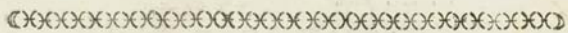
ւըգ տըր (7) . պիր հիս՝ եախօտ իլմ՝ , պի ատտ ու
 պի զայե (8) . վէ պիր ըիզա լա միւթեհնհհի (9) . վէ
 ճիւմէյե ճարի տըր (10) . վէ պու իււս գուվիթի
 մուազգամէ՝ օլ բութուէ ահէտիյեթի՝ պիլա թեփ
 ըիդեն (11) . պիլ.բիւլիյե քեմալեթ լե հագ թասալ
 նըն վահտանիյեթիստէ մէվճուտ տըրէր (12) քի եանի
 թէքմիլ իււս ագնում ատտ օլունմուշար տըր (13) .
 վէ հալա պու ճիհէթտեն ագնումի սելասե թասպիր
 օլունտու իսավիտե (14) . նասե թեթհիմ վէ իմանեթ
 տիրմէկէ (15) . քի իսալիգ ալլահ էլ վահիտին վար
 տըր քենտիւ էզէլիյեսինտե նե էվլէլ վէ նե աիր
 իււս թէքմիլ գուվիթ (16) . պիրի պիրինե հեմվայե
 վէ հեմվարէ (17) . նե էսղար վէ նե էքդէր (18) .
 պիլա իպթիտա վէ պիլա էվգաթ (19) . իլա վահիտ
 ալլահ էզէլի լեմ եէզէլի (20) . լաքին պու թալիմ
 իւզրէ նասին թեթեգգուրի միւշիլլեթէր օլտուղին
 տեն (21) . վէ մէսթուրան պու հադիգաթտեն մահ
 բում վէ ճէհլտե գալմասընէր տէյու (22) . պու մեն

- (7) որ է գոյուլի մի անսիկզըն և անվանձան .
 (8) զգացուլի կամ գիտուլի մի անհուն և անսահման .
 (9) և կամք մի անվտարելի . (10) և առ ամենեսին բացարձակ .
 (11) և այն ի ամենամեծ գորուլիք՝ յայնմ աստիճանի անբաժա
 նելի միաւորութիւն . (12) անթուրի կատարելութիւն էն ՚ի միտէ նյ .
 (13) երբ թէ ի կատարեալ անձինք խոտտովանեալք են կամ ճա
 նաչեցեալք . (14) վասն այսորիկ ի անձինք դաւանեցան .
 (15) վն ամբողջին զեկուցանելոյ և հաւատացուցանելոյ .
 (16) որ մի միայնակ նյն օրորչի անիյեթում յաւիտենականու
 թեան . ոչ յաւաջ և ոչ յետոյ ի ամենակատար կարողութիւն .
 (17) միմեանց համապատել և համագոյ . (18) ոչ կրտսեր և
 ոչ մեծ . (19) անսիկզըն և անժամանակ . (20) այլ մի նծ յա
 շիտենական անսիկզըն . (21) ստիպն այսու վարգապետութիւն
 հասարակուէ հմտութի կարի դժուարին գոլոյ աղագու .
 (22) և զէ նոքա ՚ի այն ճշմարտութի զրկէլ և տգէտ մի մասցեն .

վալ իւզըն մահատու օլունտու խապի իւրէ մասնտէն
 (1) , քի բույեթի պէշէրէյեանէն միւնէզգէհ օլուն վա
 հիտ ալլահ , աղնու մի սէլասէ տիր (2) , վէ խալթ
 սուհուէթ իլէ փէհմէյլէ սին տէյու , իսմ վաղ օլուն
 տու (3) , ապ , իսն , վէ բուհ էլ գուտս , ալլահ
 էլ վահիտ (4) , ապ , եանի վարլըզ , իսն , եանի հիսս
 եախօտ իլմ վէ եախօտ նութը , բուհ , եանի ըիզա
 (5) , զիբա մալիւ մի տէվլէթ տիր , ի վարլըզ տէն թէ
 վէլիւտ տըր հիսս (6) , վարլըզ տէն վէ հիսստէն
 զուհուր էտէր ըիզա (7) , վէ պու մինասիպէթլէ տէ
 նիլտի աղնու մի սէլասէ (8) , վէ եախօտ՝ ապ , իսն ,
 վէ բուհ էլ գուտս , ալլահ էլ վահիտ (9) , հաղա
 էսրաթի աղնու մի սէլասէ (10) , իլ տէմ պալատէ մէզ
 քիւր էփէնտի տէր քի պիզ տաթի պու մէն վալ իւզ
 ըէ գապուլ էտէրիզ , պու թագրիբ՝ քիմ քի խա
 վիլէրէ քեաթիր տէրսէ , քէնտի քեաթիր տիր , վէ
 մարգարտան զայեթ մէմուն օլարագ՝ քէնտինին քիմ
 օլտու զինի՝ վէ գօնաղընն էկրինի պէյան պիլլէ , ըիճա
 էտէր քի գօնաղընէ կէլին՝ քի սայիր մատտէլէրի տա
 խի սիւալ էտէ . վէ լաբին մարգար կիթ մէզ անըն
 գօնաղընէ : 11 Էզքիւր մարգար պու խաղլիյեթի նը էջ
 միաճին կաթողիկոսու եփրեմ սրբազանըն մաթլու պի

- (1) այսու եղանակու սահմանադրեցու ՚ի վարդազեատաց քրիս
 տոնէից : (2) ՚ի մարդկային տեսուէ անբեւոյթ եղեալ միակ
 նն , երորդութի է , ՚ի էրէք անձինք է : (3) և զի ամբոհն
 զիւրաւ կարիցէ իմանալ անուն եղաւ : (4) հայր , որդի և հու
 ղի նք մի նծ : (5) հայր , ՚ի գոյուր կամ էուր , որդի , զգառն ի
 կամ գիտուր և կամ բան . հողի , ՚ի կաթ , (6) յեուէ ճանի
 զիտուրն կամ զգառն . (7) ՚ի գոյուէ և ՚ի գիտուէ , յառաջա
 գայի կամքն : (8) և այսու գիտմամբ սասցաւ ՚ի անձինք :
 (9) կամ թէ հայր՝ որդի՝ և հողի նք մի նծ .
 (10) ահա տախի խորհուրդ էրից անձանց :

իւզրէ՝ թափսիւնն եազարդի պէյան իսէտէ , պուրատէ
մուխթասարիճէ եազըլտը՝ քի միլէթ լիմիդտէն հայճա
պիլմէյէնէր , օլտուդի մէրթէպէ ազնումի սէլասէ
լուղէթ իննն մէֆհումինէ վուգուֆ օլաէր :

Պալատէ մէզքիւր նագլիյէթտէ պուլունան պազը
արապի վէ ֆարօթի լուղէթլէրին թիւրքճէսինի արայան
գօլայ պուլա տէյու՝ պուրատէ անլէր պաշղաճա ետ
զըլտը :

Ահէտիյէթ իւզրէ . պիրլիքտէ՝ վէ պիրի պիրինտէն այ
բըլմայարագ . միաուրուք :

տատ օլունուր . սայըլըր . թօ-եալ :

Էզէլի լէմ էզէլի . էպէտիլ էպէտէն , իպթիտասըզ .
յախտենական , անսկիզն :

էզէլիյէսինտէ . էպէտիլիկինտէ . Էյախտենականու՛ն .
թէվէլիւտ . թօղար . ծնանի :

Լա եէզալ ուլէմ եէզէլ . իպթիտասըզ վէ նիհայէթ
սիզ . անսկիզն և անվախճան :

Լա միւթէնէհի . մէն օլմագսըզն , մէնի միւմքին տէ
կիլ , պի նիհայէթ . անմերթէլի :

Հայվանի . տիրի . կենդանի :

հէմֆայէ , հէմֆարէ . պիր բաղպէթ , պիր մէրթէ
պէ , պիր զաթ . համագատիւ , համագոյ :

հիսս . տույմագ , ֆէհմ էթմէք . զգացումն , ճա
նաչումն :

Ճիւմէյէ ճարի տըր . հիւքմիւ վէ գուտրէթի ճիւմ
լէյէ էրէր հէր վէճճ իլէ գուտրէթքեանի , ամենակա
բօլ :

Մազհար . մագսուտ , միւպթէլա . սուրիայ :

մահատուտ օլունտու . գանսն վէ շարթ գօնուլտու ,
սահմանադրեցաւ :

մատենի . մատեն . մետաղական .

մէսփուրան . անկէր . նոքա :

միւթէղայիր . պաշգամ պաշգամ , պիրի պիրիստէն զայս
րի . այսպեսալ :

միւրիւրիդէ . պաշգամ պաշգամ , ետխօտ՝ այրը այրը .
տարորոշ :

Նասէթէֆհիմ վէ իման էթտիրմէկէ , ինսանլէրէ
տույուբուպ իման էթտիրմէկէ . վն զեկուցանելոյ և հաւա
տացուցանելոյ մարդեկանց :

նասին թէֆէգգուֆի միւշիւլթէր օլտուղինտէն . ին
սանլէրին ակեա՛հ վէ վուգուֆ օլմայէրի զայէթ կիւճ
օլտուղինէ պինայէն . հասարակուն հմտուլ կարի դժուա
րին գոյոյ տղագաւ :

նէ հսղար վէ նէ էքպէր . նէ քիւշիւք վէ նէ պիւլիւք .
նշ կրտսեր՝ և ո՛չ մեծ :

նէպաթի . եէֆիլիք՝ ետխօտ՝ աղամճ . բաւասկան .

Շէճէր . աղամճ . ծառ .

Չէնտան թէղէլիւտ իւզրէ . տաճա նէ՞ գատար զիյա
տէսի իլէ . ո՞ր քանիցս առաւել :

Պիլա թէֆրիգէ . այրըմագարզըն . անբաժանելի ,
պիլա իպթիտա , պիլա էվգաթ . իպթիտասըզ վէ վա
գըթ ալթընա տախիլ օլմագարզըն . անկիբքն , անժմնի :

պի յատտ ու պի զայն . էօլշիւ՝ սայը՝ գարար վէ սի
նօր ալթընա տախիլ օլմայարադ . անհուն՝ անսահման :

Վահէալյէթինտէ . պիրլիկինտէ . ՚ի միւթեանն ,

վահիտ . պիր . միակ կամ մէկ :

Վահտանիյէթինտէ . պիրլիկինտէ . ՚ի միւթեանն :

Բույէթի պէշէրիյէտէն միւնէզզէհ . ինսանըն կեօղիւն
տէն երրագ ուղագ կեօղիւլմէզ վէ աղատ . ՚ի մարդ
կային տեսաւէ՝ հեւթ և աներեղթ :

